

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti i povijesti

Igor Kretonić

Mohačka bitka

Završni rad

Mentor: prof. dr. sc. Ivan Balta

Sumentorica: dr. sc. Ivana Jurčević, v. asist.

Osijek, 2015.

Sažetak

Politika Osmanskog Carstva za vrijeme vladavine Selima I. Yavuza nije se puno doticala europskih zemalja te je on bio zauzet širenjem Carstva na prostoru Azije. Kada ga 1520. godine nasljeđuje njegov sin Sulejman situacija se mijenja i novi sultan želi vanjsku politiku usmjeriti prema zapadu, prema Panonskoj nizini. U isto vrijeme na ugarsko - hrvatskom prijestolju sjedi Ludovik II. Jagelović, koji sultanove ambicije i želju za širenjem u Europi ne shvaća ozbiljno. No kada sultan već iduće godine osvoja Beograd, počinje se stvarati smrtni obruč oko Ugarske i Hrvatske i u idućim godinama gradovi na jugu Hrvatske padat će jedan za drugim, a kralj neće biti u mogućnosti osigurati kvalitetniju obranu istih. Konačan udarac kraljevstvu dogodio se 1526. godine kada Sulejman kreće u pohod na Panonsku nizinu i vrlo lako pobjeđuje ugarsko – hrvatsku vojsku u bitci na Mohačkom polju. Bitka ne samo da je tragična zbog velikog broja poginulih, nego je bježeći iz bitke poginuo i sam kralj te prijestolje ostaje upražnjeno. Za njega se u idućim godinama bore Ferdinand Habsburški i erdeljski knez Ivan Zapolja te između njih dvojice izbija građanski rat iz kojega Ferdinand izlazi kao pobjednik i hrvatske zemlje dolaze pod austrijsku krunu gdje će i ostati gotovo idućih 400 godina.

Ključne riječi: Sulejman, Ludovik, Mohačka bitka, Ferdinand, Zapolja

Sadržaj

Uvod	4
Godine prije Mohačke bitke	5
Situacija na dvoru	7
Ugarsko - Hrvatsko Kraljevstvo.....	7
Osmansko Carstvo	9
Mohačka bitka	10
Uvod u bitku	10
Priprema bitke	13
Tijek bitke	15
Nakon bitke	16
Posljedice bitke.....	18
Zaključak	21
Popis literature	22

Uvod

Cilj ovog završnog rada je opisati Mohačku bitku, događaje koji su joj prethodili te njezine posljedice koje su puno važnije od same bitke. Tako rad i kreće povratkom u prošlost nekoliko godina prije same bitke, kada se događaju promjene na prijestoljima sukobljenih strana. Opisana je situacija u hrvatskim zemljama par godina prije pa sve do same bitke. Navedeni događaji su opisani u poglavljima *Godine prije Mohačke bitke* i *Situacija na dvoru (Ugarsko – hrvatsko kraljevstvo i Osmansko carstvo)*. Zatim završni rad kronološki prati događanja neposredno prije bitke: Sulejmanov poziv na bitku, prikupljanje vojske u Ugarskoj, dogovore o mjestu sukoba i druge, koji su objašnjeni u poglavlju *Mohačka bitka (Uvod u bitku i Priprema bitke)*. Sama bitka, i cijela njezina tragičnost te događanja neposredno nakon nje opisana je u istom poglavlju u podnaslovima *Tijek bitke* i *Nakon bitke*. Nadalje, iduće poglavlje koje je naslovljeno *Posljedice bitke* opisuje događaje koji su se dogodili nakon upražnjavanja prijestolja, odnosno sukob dva pretendenta na prijestolje, Ferdinanda i Ivana Zapolje. Ključan zadatak rada je objasniti kakvo je značenje imala bitka za Ugarsko – hrvatsko kraljevstvo te same hrvatske zemlje koje su ravnopravan dio tog kraljevstva. Kao i ukazati na događanja i situaciju u zemlji prije bitke, pokazati u kakvom se stanju ona nalazila i kako je bilo raspoloženje stanovništva, prvenstveno plemstva kao njihovog predstavnika te napose prikazati tragičan poraz u bitci koji je za posljedicu imao izbijanje građanskog rata te dolazak na vlast stranog vladara koji će staviti hrvatske zemlje pod austrijsku krunu gdje će ostati sve do kraja Prvog svjetskog rata.

Godine prije Mohačke bitke

Da bi se dobio potpuni uvid u značenje Mohačke bitke za ove prostore te za značenje samoga Ugarsko – hrvatskog kraljevstva, potrebno je vratiti se nekoliko godina unazad same bitke i pogledati kakvo je bilo stanje u kraljevstvu tih godina. Prva značajnija stvar koja će odrediti kasnije razdoblje kraljevstva jest dolazak Sulejmana na tursko prijestolje 1520. godine, umjesto oca Selima I. Yavuz. Njegovim dolaskom na vlast mogla se konačno ostvariti višegodišnja težnja Osmanlija – osvajanje Beograda. Osvajanje Beograda postaje veliki izazov za Sulejmana te on odmah godinu dana nakon dolaska na vlast započinje pohod na grad. Poslavši vojsku na Šabac i Zemun, Sulejman je stvorio obruč oko Beograda i bilo je pitanje vremena kada će obrana grada popustiti i kada će se grad predati Turcima. Grad je konačno pao 30. kolovoza i taj gubitak je doveo Ugarsku i Hrvatsku u veliku opasnost. Osvojivši ove prostore, Sulejman je imao otvoren put da zavlada cijelim Podunavljem i potpuno uništi hrvatsko – ugarsku državu.

Negdje u ovo vrijeme dok je sultan osvajao Beograd, Hrvatska je konačno dobila bana. Naime, početkom svibnja 1520. poginuo je hrvatski ban Petar Berislavić, koji je bio daleko najzaslužnija osoba za donekle uspješnu obranu od Turaka. Kralj Ludovik bio je zatečen gubitkom bana te je zbog kolebanja oko izbora bansko mjesto ostalo upražnjeno više od godinu dana. Kao jedini dostojan zamjenik nametao se Ivan Karlović koji je život proveo u borbi s Turcima i jako dobro je poznao njihov način ratovanja. Početkom studenoga 1521. kralj konačno imenuje Karlovića banom. Preuzimanjem banske časti Karlović se našao u nezavidnoj situaciji i cijelo njegovo banovanje provedeno je s mačem u ruci. Hrvatski povijesni prostor bivao je sve manjim, a upadi na jugu Hrvatske postajali su svakodnevna pojava. Prva teška stvar za vrijeme banovanja dogodila se u svibnju 1522. godine kada Husrev – beg osvaja grad Knin, a odmah za njim padaju Drniš i Skradin, dok se Klis, zbog jake posade koja boravi u njemu, uspjeva obraniti. Gubitak grada Knina bio je ogroman problem koji je uzdrmao čitavu Hrvatsku. Knin, koji je bio stari kraljevski grad, središte juga Hrvatske i Kninske biskupije pao je u ruke mrskom neprijatelju koji je spalio grad i protjerao stanovništvo. Padom Knina postalo je pitanje vremena kada će redom u turske ruke pasti i svi ostali gradovi na jugu zemlje. Padom Knina uporište hrvatske obrane postaje Bihać i odande ban Karlović pokušava spasiti što se spasiti može. Pomoć u tome imao je od strane nadvojvode Ferdinanda koji je vrlo ozbiljno shvatio situaciju u ovim krajevima i pomagao je vojno i financijski kad god je to mogao. Iduće značajnije uporište palo je u turske ruke tek

krajem iduće godine, kada je osvojena Ostrovica. Pad Ostrovice bacio je bana u očaj i on je odlučio sve svoje posjede ponuditi Veneciji, što oni odbijaju i novčano ga pomažu te bodre da nastavi borbu s Turcima. Nakon ovih događaja odlučio se i kralj Ludovik angažirati te unatoč protivljenju hrvatskoga plemstva postavlja Ivana Tahyja kao suradnika Ivanu Karloviću u banovanju. Vidjevši da je stanje u Hrvatskoj sve gore, Turci su mislili kako je došlo pravo vrijeme da konačno osvoje Klis koji im je bio nedostižan prethodnih godina. Početkom 1524. započela je opsada Klisa i bilo je pitanje vremena kada će tvrđava pasti. Tada na scenu stupaju senjski kapetani i kliški kaštelani Petar Kružić i Grgur Orlovčić koji uz pomoć pape Klementa VII. prikupljaju vojsku, kradom dolaze do Klisa i jurišajući na turski tabor odnose veliku pobjedu te spašavaju i naoružavaju grad. Iste godine zbog spletkarenja na dvoru odrekao se Ivan Karlović banske časti i postalo je pravo pitanje što će se dogoditi sa sudbinom zemlje. Hrvatsko plemstvo sve više se okretalo od dvora i tražilo je od austrijskog nadvojvode Ferdinanda da izabere hrvatskoga bana, što ovaj dakako nije mogao i želio učiniti. Ali unatoč tome što nije želio direktno sudjelovati u tome, često je nadvojvoda pomagao mnoge plemiće na ovim prostorima kako bi zaštitio austrijske posjede. Pomoć koju je Ferdinand pružao plemićima vratit će mu se kada bude trebao postati kralj Hrvatske i Ugarske. Kako je bansko mjesto bilo prazno, konačno u ožujku 1525. kralj imenuje hrvatskim banom Franju Batthyanyja i još jednom izaziva bijes hrvatskih velikaša. Razmirice opet iskorištavaju Turci koji osvajaju Modruš i izazivaju opći strah u Senju kojemu Petar Kružić prilazi u pomoć. Kasnije iste godine proslavio se daroviti vojskovođa Krsto Frankapan koji savršenom vojnom akcijom dolazi do Jajca koje je više od godinu dana u okruženju i opskrbljuje ga hranom i oružjem. Za taj podvig daleko se čulo pa su ugarski staleži tražili čak da se Krstu imenuje hrvatskim banom, ali, umjesto nagrade po dolasku u Budim zbog svađe s ostrogonskim nadbiskupom Ladislavom Szalacijem, završava u zatvoru. Situacija u zemlji postaje sve gora i gora, a sam sultan Sulejman nakon što je završio rat s Perzijom priprema se za pohod u Panonsku nizinu.¹

¹ Mažuran, Ive, *Hrvati i Osmansko Carstvo*, Golden marketing, Zagreb, 1998., str. 57. – 65.

Situacija na dvoru

Ugarsko - Hrvatsko Kraljevstvo

Kako bi se dobio potpuniji uvid o situaciji u zemlji, potrebno je vratiti se u prošlost još puno prije Sulejmanovog osvajanja Beograda, točnije je potrebno vratiti se u vrijeme nakon smrti kralja Matijaša Korvina, kada se za prijestolje javlja nekoliko kandidata. Jedini potomak Matijaša je bio njegov nezakoniti sin Ivaniš koji nije uspio doći do očevog prijestolja već se morao zadovoljiti naslovom hercega u Slavoniji i bana u Dalmaciji. Druga dva kandidata bila su njemački kralj Maksimilijan Habsburgovac (koji se pozivao na ugovor o nasljeđivanju ugarsko – hrvatskoga prijestolja koji su potpisali Matijaš Korvin i Fridrik III.), te češki kralj Vladislav Jagelović i njegov mlađi brat, poljski kraljević Ivan Albert. Plemstvo je 15. srpnja 1490. godine izabralo Vladislava za kralja i tako započelo proces povratka moći koju im je oduzeo Matijaš Korvin brojnim nametima. Odmah po dolasku na vlast, kralj mora potpisati *krunidbenu zavjernicu* kojom je prihvatio sve zahtjeve plemstva i obvezao se da ništa neće raditi bez njihova dopuštenja. Ovim činom kralj je ostao lišen gotovo bilo kakve moći i postao je svojevrsna igračka u rukama plemstva. Nikad slabija uloga kralja, u vrijeme kada je snažan kralj kraljevstvu potreban, dovela je kraljevstvo u teško financijsko stanje, a došlo je i do velike krize plemstva nakon poraza u Krbavskoj bitki 1493. godine, gdje je ogroman dio plemstva izgubio živote.² Stanje se ne popravlja ni kada s nenavršenih deset godina Ludovik iz loze Jagelovića postaje nakon smrti svoga oca Vladislava kralj Češke, Ugarske i Hrvatske. Za skrbnike mu je otac odredio rođaka, brandeburškog makrogrofa Jurja i Ivana Bornemisa, zapovjednika budimske tvrđave. Pokojni kralj mu je za skrbnike još odredio njemačkog cara Maksimilijana te poljskog kralja Sigismunda, što su staleži na saboru u Budimu oštro odbili. Dopustili su tek da uz kralja državom upravlja državno vijeće. Cijelo vrijeme Ludovikove vladavine bit će obilježeno brojnim spletkama, sukobima i netrpeljivošću među plemstvom. O tome jasno možemo vidjeti u pismu što ga je papi Leonu X. u Rim poslao Petar Berislavić koji potvrđuje sve ove teze o lošoj situaciji u zemlji.³ Za samog kralja stoji kako je bio vitak mladić, dobre čudi i naravi te se govorilo kako će biti jako dobar kralj ako dovoljno poživi. Bio je dobro odgojen i odlično je znao baratati oružjem.⁴ Mletački poslanik koji je boravio na dvoru nedugo nakon kraljeva ustoličenja također za mladog kralja ima samo riječi hvale.

² Skupina autora, *Povijest Hrvata – Srednji vijek*, Školska knjiga, Zagreb, 2003., str. 357 - 362

³ Klaić, Vjekoslav, *Povijest Hrvata – knjiga četvrta*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1982., str. 319

⁴ Brodarić, Stjepan, *Mohačka bitka 1526.*, Dukat, Vinkovci, 1990., str. 17

Tako navodi kako je kralj jedan naočit mladić koji je ljepotu pokupio od svoje majke, kako je obrazovan, zna lijepo odgovarati i govori četiri jezika. Također upozorava na njegovo siromaštvo i na prihode koji iznose svega 140 000 dukata dok ih je primjerice za vrijeme Matijaša Korvina bilo 800 000. Govori kako u kuhinji često nije bilo hrane te upozorava kako je od vladanja kralja Matijaša Korvina zemlja izgubila 17 županija te ih sada ima 55. Kao što je već spomenuto jedan od kraljevih skrbnika bio je Juraj Brandenburški koji je volio trošiti, iako je novca bilo vrlo malo. Priređivao je česte zabave i upravo će zbog njega kralj u narodu doći na loš glas kao osoba koja se samo zabavlja i nije ga briga za sudbinu kraljevstva.⁵ Kako bi ojačao svoju poziciju, čim je postao punoljetan, Ludovik je za ženu uzeo Mariju, sestru cara Karla i nadvojvode Austrije Ferdinanda, također je u isto vrijeme dao svoju stariju sestru Anu za ženu Ferdinandu. Osim kralja koji je uz svoje odgajatelje i dvorsko vijeće imao glavnu ulogu u kraljevstvu, još su neke osobe bile vrlo bitne političke figure bez kojih se nije moglo lako upravljati kraljevstvom. To je bio palatin Stjepana Bathoryja koji je bio erdeljski vojvoda, a na funkciju palatina je došao kada je na izborima pobedio erdeljskog kneza Ivana Zapolju i od onda mu postao zakleti neprijatelj. Sam Zapolja bio je možda i najbogatiji plemić u tom trenutku u kraljevstvu i na njega se moralo najozbiljnije računati u bilo kojem vidu obrane kraljevstva. Njegova moć doći će do izražaja nakon mohačke tragedije kada će se suprotstaviti tuđincu Ferdinandu u borbi za krunu. Također vrlo cijenjena osoba u kraljevstvu bio je i Krsto Frankapan s kojim se kralj uspio izmiriti i ponovno ga vratiti u svoju službu nakon sukoba s ostrogonskim nadbiskupom.⁶ Kao što je prije opisano, padom Beograda započinje smrtna opasnost za Hrvatsku i Ugarsku i tu je kralj bio gotovo nemoćan. Jedan za drugim padali su gradovi na jugu Hrvatske, a kralj je za to vrijeme sjedio na dvoru i nije uspio pronaći nikakav način da zaustavi turske provale i smanji gubitke. Upravo ta kraljeva nemoć natjerat će veliki dio hrvatskih velikaša, predvođenih Krstom Frankapanom, da se za pomoć obrate direktno nadvojvodi Ferdinandu koji će za obranu ovih prostora mariti više od samog kralja. Hrvatski velikaši se čak i sastaju početkom 1526. na saboru u Križevcima gdje Krsto Frankapan ustaje i govori o tome kako se Hrvatska mora odvojiti od Ludovika i prikloniti Ferdinandu kao jedinoj sposobnoj osobi za obranu zemlje. Govori kako će on sam osvojiti Bosnu kako bi se Ferdinand mogao okruniti i za bosanskog kralja. U to isto vrijeme Ugarskoj prijeti građanski rat. Plemstvo je uspjelo skloniti palatina Stjepana Bathoryja i na njegovo

⁵ Klaić, Vjekoslav, 1982., str. 332

⁶S. Brodarić, 1990, str. 16 - 19

mjesto postaviti popularnog Stjepana Verboczyja, ali tu odluku kralj ubrzo poništava i sve se vraća na staro.⁷

Osmansko Carstvo

Vladavina osmanskog sultana Selima I. Yavuza bazirala se na uspostavi primirja u Europi kako bi se mogao posvetiti ostalim područjima, a Selimu je mir u Europi bio potreban kako bi svladao državu mameluka u Siriji i Egiptu što je konačno i uspio 1517. godine. Čitavo svoje vladanje nije poduzimao nikakve ratne pohode prema Hrvatskoj i Ugarskoj, a zadnje primirje je potpisao s Ludovikom 1519. godine na tri godine. Unatoč potpisanom primirju česte su bile sitnije turske provale na teritorij Hrvatsko – Ugarskog Kraljevstva, posebice na jug Hrvatske.⁸ Selim nije dugo vladao (1512. – 1520.), ali je za to vrijeme pretvorio osmansku državu u svjetsku velesilu istočnog i južnog Mediterana, Bliskog istoka i jugoistočne Europe.⁹ Njega je na prijestolju nasljedio sin Sulejman (1520. – 1566.) u kojemu će Selim imati više nego dostojna nasljednika. Sulejman je nasljedio ogromnu zemlju koju će još više uspjati organizirati te ju povećati površinski i pritom si osigurati titulu jednoga od najvećih osvajača u ratnoj povijesti Osmanskog Carstva. Poznat je također i po jačanju državnog aparata i reorganizaciji uprave zbog čega su mu suvremenici dali nadimak Zakonodavac. Za razliku od svoga oca, težište pohoda vidio je na zapadu i upravo je ondje htio proširiti svoje Carstvo, prvenstveno upadom u Panonsku nizinu. U početku vladavine to nikako nije uspio učiniti zbog toga što se prvo morao pozabaviti bunom koja je izbila u Siriji i bilo je potrebno hitno gušenje iste. U međuvremenu, promjena na dvoru u Istanbulu nije zabrinjavala kralja Ludovika i ugarsko plemstvo koji su smatrali kako će Sulejman nastaviti ratovanje izvan Europe. S takvom procjenom događaja dočekali su na dvoru početkom 1521. godine sultanova poslanika Behrem – čauša, koji je na dvor došao tražiti od kralja Ludovika produljenje primirja te plaćanje danka sultanu. No umjesto pristajanja na ovaj upit poslanika, poslanik je ismijan na dvoru, držan u zarobljeništvu te kasnije biva ubijen. Sultan je bio ogorčen takvom reakcijom te za odmazdu odlučuje osvojiti Beograd, što je i uspio iste godine. Bio je to prvi Sulejmanov upad u Panonsku nizinu, samo uvod za ono što će se dogoditi pet godina kasnije na Mohačkom polju.¹⁰

⁷ Šišić, Ferdo, *Povijest Hrvata: pregled povijesti hrvatskoga naroda - prvi dio*, Marjan tisak, Split, 2004., str. 248

⁸ V. Klaić, 1982., str. 350

⁹ I. Mažuran, 1998., str. 57

¹⁰ I. Mažuran, 1998., str 57

Mohačka bitka

Uvod u bitku

Nakon što je završio rat s Perzijom, Sulejman je konačno odlučio izdati proglas da se krene sa skupljanjem vojske i opreme za upad u Panonsku nizinu. Sultan je točno znao što želi i kako će najbrže doći do toga, a veliku pomoć imao je u svojim vojskovođama smederevskom i bosanskom sandžakbegu, Bali – beg Jahjaogluu i Husrev – begu.¹¹ Premda su još od jeseni 1525. stizale vijesti da se Sulejman sprema napasti Hrvatsko – Ugarsko Kraljevstvo, nitko tome nije pridavao preveliku pažnju. Ugari su mislili da će ih opasnost zaobići kao i prošlih godina, a strani svijet nije mario za brojne vapaje za pomoć. Prilike u Europi također su bile loše pa tako nisu ni pomišljali na rat s Turcima. Također, papinski nuncij Burgio navodi da je stanje u kraljevstvu tako teško da se ne mogu ni granice braniti, a kako bi se tek mogli obraniti od Sulejmanove vojske. Govori još kako su Ugari razjedinjeni te da nemaju dobro utvrđenog grada u koji bi se mogle skriti njihove čete dok im ne dođe pomoć drugih zemalja. Ali također govori da ta pomoć nije relana. Ugarima sigurno ne bi pomogli Nijemci koji ih ne podnose, a ni Poljaci koji su sklopili mir s Turcima. Pomoći bi mogao jedino papa, ali i on trenutno nije u stanju to napraviti.

O pripremama napada stizale su brojne vijesti i to najviše od strane prebjeglih među kojima se posebno isticao Srbin Pavao Bakić. On je obaviještavao Pavla Tomorija o stanju u Osmanskom Carstvu te se kasnije i sam doselio u Ugarsku. Tamo je došao na kraljev dvor i obavijestio ga o turskim planovima osvajanja Budima, jer bi jedino iz njega mogli kontrolirati sve ugarske napade. Rekao im je za plan koji su predložili turski paše, a to je da se krene kroz Erdelj jer bi im se tamo pridružilo bar još šezdeset tisuća vojnika iz Vlaške. Ali neki se turski vojvoda usprotivio tom prijedlogu govoreći da je Erdelj vrlo bogata i napućena zemljata da bi ga Ugari mogli vrlo lako braniti, a osim toga bi morali dva puta prelaziti Dunav i Tisu. On je stoga predlagao da provale blizu utoka Save i kako bi morali samo preći Dravu preko koje je lako izgraditi most te bi im bio otvoren put do Budima pa čak i do Beča. Kada su se svi složili da je to najlakši put, izdao je car 1. 12. proglas kojim poziva sve svoje podanike u rat. Također je poslao drvenu građu u Beograd za gradnju mosta preko Drave.¹²

¹¹ Isto, str. 65

¹² V. Klaić, 1982., str. 418

Uz sve te obavijesti o turskim pripremama za napad Ugari se nisu za rat pripremali onako kako bi to trebalo. Tek kada je krajem svibnja stigla vijest da je Sulejman još 23. travnja napustio Carigrad i s vojskom od sto tisuća ljudi i tristo topova krenuo putem Beograda, počeli su se u Ugarskoj ozbiljnije pripremati za sukob. Krenuli su skupljati vojsku po Ugarskoj, ali i po Slavoniji. Kralj je na dvor pozvao Franju Batthyanyja kako bi se s njim posavjetovao o ratu, a papinski nuncij Burgio pošao je u Šlesku i Moravsku te je ondje za papine novce kupio plaćenike. Također se i sam kralj Ludovik ohrabrio te je u državnom vijeću 2. prosinca rekao da će i sam poći na tursku vojsku. Nakon vijeća kralj je poslao pisma u sve krajeve zemlje u kojima je pozvao plemstvo da skupi vojsku i da se do 2. srpnja nađu u Tolni gdje će i on doći sa svojim kraljevskim četama.¹³

No tada se opet postavilo pitanje tko će upravljati tim četama. Nuncij Burgio navodi kako u Ugarskoj nema čovjeka sposobnog da vodi cijelu vojsku u tako veliki pohod. Neki su predlagali erdeljskog vojvodu Ivana Zapolju, ali njega kralj nije volio i mislili su da on surađuje s Turcima budući da je bio u oštrom sukobu s dvorom. Drugi su predlagali kapetana i nadbiskupa Pavla Tomorija, ali on je govorio kako nije dorastao takvom izazovu. Jedna struja je odlučila pozvati stranca, Nikolu Salma, nedavno postavljenog vrhovnog kapetana nadvojvode Ferdinanda, no on se branio svojom starošću i boležljivošću. Tek su se tada sjetili junačkog branitelja Jajca, Krste Frankopana, ali on je to odbijao najvjerojatnije smatrajući da se ne može skupiti tolika vojska koja bi se obranila od Sulejmana, a i nije se nalazio u zemlji u to vrijeme pa ne bi stigao organizirati vojsku.¹⁴

Dok je kralj Ludovik tražio vrhovnog zapovjednika vojske koju još nema, Sulejman je sa svojim četama, koje su putem rasle, bio sve bliže Beogradu. Kada su 25. lipnja saznali da je dio turskih četa već stigao u Beograd, a sam Sulejman je tek nekoliko dana udaljen od grada, tražio je Pavao Tomori četiri tisuće pješaka i deset tisuća konjanika kako bi Turcima zakrčio put preko Save. Toliko vojske nije dobio stoga mu je taj plan propao. Nuncij Burgio navodi kako je neprijatelj već na granici, a Ugarska vojska nema ni jedan top. Kralj ne bi ni mogao otpremiti glasnika Pavlu Tomoriju da mu on nije posudio novac.

Krajem lipnja stigao je veliki vezir Ibrahim – paša do Beograda i sa svojim četama lagano ušao u Srijem te se utaborio u blizini Zemuna. Tamo je dočekao bosanske i hercegovačke čete, gdje mu se pridružio i beogradski sandžak Balibeg sa svojim ljudima, a na

¹³ S. Brodarić, 1990., str. 21

¹⁴ V. Klaić, 1982., str. 419

početku srpnja došao je i sam sultan do Beograda. Ibrahim je krenuo zauzimati slabo branjene gradove u Srijemu došavši nadomak Petrovaradina. Dana 15. srpnja krenuo je vezir opsjedati Petrovaradin kojeg je branio Juraj Salapić s tisuću pješaka. Dana 28. srpnja tvrđava je zauzeta, a gotovo su svi branitelji izginuli, osim njih devedesetak kojima je veliki vezir dopustio da napuste grad. Sam sultan je također došao u Petrovaradin ističući da nakon ove pobjede neće stati sve do Budima.¹⁵

Kada je saznao za pad Petrovaradina, kralj Ludovik je bio već na putu za Tolnu gdje se trebala skupiti sva vojska. Na putu je s kraljem išla i njegova četa od oko tri tisuće ljudi, zatim čete nadbiskupa Salkaja te čete koje je kraljica Marija unajmila u češkim zemljama. Uz kralja su, od njemu odanih ljudi, jahali nadbiskup Salkaj, kancelar Stjepan Brodarić te dvorski palatin Stjepan Bathory. Jednim dijelom puta pratila ga je i kraljica, a sam kralj je putem slao mnoga pisma raznim ljudima. Pisao je banu Batthyanyju da povede svoje čete u Tolnu, a kancelar Brodarić pisao je papi Klementu VII. o tome kako ne vidi spas za kraljevstvo, ali će se boriti dok ne uzmogne. Kralj je u Tolnu stigao 6. kolovoza i već je putem čuo za osvajanje Petrovaradina, Iloka i za sultanovo približavanje Osijeku. Tada je kralj zapovijedio palatinu Bathoryju da pohita s vojskom prema Dravi i zakrči put turskim četama, ali velikaši su odbili ići u boj s palatinom govoreći kako se žele boriti samo s kraljem. Dana 14. kolovoza krenuo je kralj prema Mohačkom polju i zajedno s njim išao je i nadbiskup Pavao Tomori kojega je kralj imenovao vrhovnim zapovjednikom vojske dok ne dođe Krsto Frankapan, kojemu su se još uvijek nadali, sa svojim četama. Kao najbliži do njega postavljen mu je knez Juraj Zapolja, dok ne dođe njegov brat Ivan, mada se za njega vjerovalo da neće ni doći. Tada su Turci 14. kolovoza zauzeli Osijek, čiji su se građani bez borbe predali, te je Sulejman već idući dan krenuo graditi most preko Drave. Most je bio podosta uzak pa je trebalo nekoliko dana da čitava Sulejmanova vojska uspije preći preko. Kada je čitava turska vojska koja je tada već brojala oko dvijesto tisuća ljudi i tristo topova prešla Dravu i stupila na ugarsko tlo, dao je Sulejman most porušiti te se polako primicao logoru kralja Ludovika.¹⁶

U kraljevom taboru na Mohačkom polju skupilo se negdje oko dvadeset tisuća ljudi. Osim domaćih četa među njima je bilo i oko četiri tisuće papinih plaćenika. Kralj je nestrpljivo čekao dolazak bana Batthyanyja koji je kupivši putem vojsku polako stizao prema taboru. Kralj je pred njega više puta slao glasnike s porukama da se požuri. Nakon posljednjeg kraljevog pisma stigao je ban u tabor sa svojom vojskom koja je brojala tri tisuće konjanika i

¹⁵ Isto, str. 420

¹⁶ Kekez, Hrvoje, *Bitke prekretnice hrvatske povijesti*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2010., str. 44

jednako toliko pješaka. Uz bana vojsku su vodili još Ivan Tahy i Ivan Banić (Banffy). Zagrebački biskup Šimun od Erdeda i njegov rođak Petar doveli su još oko sedamsto konjanika. Od hrvatskih velikaša tu su bili još i Mihajlo Zrinski, Matija Frankapan Slunjski, senjski biskup Franjo Jožefić, senjski kapetan Grgur Orlovčić te rođak senjskog biskupa Juraj Kobasić. Ostali hrvatski velikaši odbili su doći jer su smatrali da moraju ostati braniti Hrvatsku i već su polako gledali nadvojvodu Ferdinanda kao njihovog budućeg vladara. Tako je s dolaskom slavonskih četa kraljevska vojska narasla na oko dvadeset i osam tisuća ljudi te osamdesetak topova.¹⁷

U kraljevskom je vijeću, koje se gotovo svakodnevno sastajalo, većina ljudi bila za to da se bitka ne počinje dok ne pristigne Krsto Frankapan sa svojim četama. Smatrali su da jedino on može organizirati tu vojsku, a među njima je najglasniji bio Brodarić. Kada su čuli da se Krsto Frankapan vratio u zemlju poslali su mu pismo da što prije skupi vojsku i pohita kralju u pomoć. On je odgovorio da će skupiti vojsku, ali će povesti bitku jedino ako vidi da ima izgleda za pobjedu. Također je odgovorio kralju da nikako ne počinje bitku prije nego on dođe sa svojom vojskom. Nakon tog odgovora kralj je sazvao, 26. kolovoza vijeće i pozvao svu gospodu i kapetane koji su raspravljali su o tome treba li započeti bitku protiv Turaka. Brodarić je, kao i uvijek, predlagao da se sačeka Krstu Frankapana, ali vijeće je to odbilo govoreći da ne žele da se sva slava za pobjedu pripiše njemu. Govorili su o tome kako je turska vojska možda velika, ali kako je velika većina nenaoružana i kako će oni vrlo lako izaći na kraj s njima. Sam je Sulejman već bio jako blizu kraljevom taboru te su se polako počele vršiti pripreme za bitku.

Priprema bitke

Tri dana koja su prethodila bitci prošla su u znaku ratnih čarki između Ugarske i Sulejmanove vojske, a onda je došlo vrijeme planiranja bitke. Glavna su pitanja su bila kako i na kojem se mjestu treba sukobiti s neprijateljem, kako formirati bojni red, gdje će biti kralj, gdje pješadija, gdje konjanici te gdje će biti postavljeni topovi. Bilo je onih koji su smatrali da kralj treba biti dalje od bitke s odabranim vojnicima, ali većina je smatrala da kralj mora sudjelovati. Također su predlagali da se netko drugi obuče u kraljev oklop, ali to su odmah odbili misleći da bi to dovelo do ogromne ljutnje među vojnicima. Nakon što ništa od navedenog nije prošlo, donesena je odluka da se kralja odvede iz bojnog reda ako bitka krene

¹⁷ I. Mažuran, 1998., str. 66

po zlu. Oko rasporeda bojnog reda također se nisu mogli usuglasiti bez problema. Poljak Leonard Gnojenski predlagao je da se bojni red opase sa svih strana kolima, kojih je u kraljevom toboru bilo puno. Ona bi im služila kao zaklon i tada bi ih neprijatelj teško mogao opkoliti. To su ponosni ugarski velikaši odbili bez razmatranja, smatrajući da oni mogu uništiti tursku vojsku na otvorenom polju. Tako je bojni red podignut na sam dan bitke, odnosno 29. kolovoza. Prva stvar je bila ta da su razvukli vojsku što je šire moguće kako ih neprijatelj ne bi mogao opkoliti, a tada je vojska podjeljena na dvije glavne trupe. Desno krilo prve trupe bilo je povjereno banu Hrvatske, Ivanu Tahyju, a lijevo, ako on bude mogao stići, erdeljskom vojvodi Ivanu Zapolji, a dok on ne stige o njemu se trebao brinuti Petar Perenji. Ratni topovi postavljeni su odmah iza čela vojske. Druga trupa, u kojoj se nalazio sam kralj, sastojala se najviše od konjice, a pješadija se nalazila na samim bokovima. Razmak između trupa bio je ne veći od dometa bačenog kamena. Na desnoj kraljevoj strani stajali su ostrogonski i zagrebački biskup, a iza njih još neki biskupi. Na lijevoj je strani bilo ostavljeno mjesto za grofa palatina koji se zbog bolesnih nogu jedva uspeo na konja, ali je bio odlučan boriti se uz kralja. Također su još s lijeve kraljeve strane bila postavljena dva biskupa te nekoliko baruna. Poslije prvaka bili su na sličan način raspoređeni i ostali. Iza kralja i prvaka nanizao se red s više od tisuću oklopnih konjanika, a ostali su konjanici tog reda bili u prvoj trupi. U sredini se nalazila kraljevska zastava koju ju držao dvorski sudac, Ivan Dragffy. Kraljev bojni red svuda su okruživali lako naoružani konjanici i pješaci. Mjesto gdje je bio postavljen bojni red bilo je udaljeno jednu milju (7,586km) od Mohača, a od Dunava milju i pol. Na tom mjestu nalazila se široka ravnica bez ikakvih šuma, šikara, voda ili brežuljaka, osim što su između tog mjesta i Dunava bile brojne močvare gdje su kasnije mnogi poginuli (među njima i sam kralj). Nasuprot careva logora nalazio se brežuljak iza kojeg je bio smješten Sulejman koji je tamo raspoređivao vojsku. Na čelu se nalazio sandžakbeg smederevski s četiri tisuće oklopnika, a za njim je išao veliki vezir s rumelijskim četama i stotinu pedeset topova. Zatim su išli anadolski i maloazijski beglerbeg s drugom polovicom topova, a iza njih je išao sam Sultan s janjičarima. Bosanski sandžak bio je rezerva, a beogradski je s pedeset tisuća vojnika pošao na zapad zaobići Ugarsko desno krilo i nenadano napasti.¹⁸

Palatin je izveo kralja iz bojnog reda vodeći ga kroz čitavu vojsku gdje im je on govorio o tome kako su oni hrabri Ugari koji se bore za spas kršćanstva te da se ne plaše brojnijeg protivnika i da idu u bitku izvojevati pobjedu. Veći dio dana protekao je u

¹⁸ V. Klaić, 1982., str. 424

iščekivanju neprijatelja tako da se kod vojnika pojavila sumnja da su Turci odgodili boj i misle ih napasti u logoru preko noći ili ih žele namamiti da oni krenu prema njima. Tek pred zalaz sunca pojavile su se prve neprijateljske trupe s desne strane polako stupajući na polje. To nije bilo ni blizu glavnini turske vojske pa je kralj zapovijedio da se da znak za početak bitke.¹⁹

Tijek bitke

Nakon što je kralj dao znak za početak bitke polako se počela približavati ogromna sila turskih četa. Tada je i sam kralj stavio kacigu na glavu te je bitka počela. Opalili su svi ugarski topovi, ali nisu dali neke rezultate, a sama bitka bila je puno žešća nego što je to odgovaralo broju ugarske vojske. U početku je poginulo mnogo Turaka pa su počeli uzmicati. Tada su sve ugarske trupe navalile na tursku vojsku. Uslijed toga počelo se pomjerati desno krilo te su mnogi vojnici počeli iz njega bježati uplašeni turskih topova. Kralj je izveden iz bojnog reda, a zbog njegovog odlaska počeli su bježati i mnogi prvaci. Nakon bjega još se veliki dio ugarske vojske ostao boriti s Turcima, ali ne više na širokoj ravnici, nego ispred samih topova. Nakon nekog vremena nije se više mogla podnositi silina topova i dima kojeg je bilo po cijelom polju, čitava ugarska vojska počela je bježati. Bježali su svi do jednoga i to gdje je kome bilo bliže. Turci su išli za njima te razorili logor od kojeg su ostali samo tragovi i hrpa ugarskih leševa. Iako su Ugari bježali, Turci su još dugo ostali u bojnom redu misleći da je bjeg možda samo varka i da nije nastupila tama, ne bi prestali ići za Ugarima. Prava bitka bila je gotova za nekih sat i pol vremena, iako ima onih koji govore da je trajala dosta duže. Bilo je dosta vojnika koji su bježeći završili u močvarama te se tako utopili. Tijelo samog kralja pronađeno je u jednom otvoru u zemlji iznad Mohača, milju i pol od sela koje se zove Celej. U tom se potoku kralj utopio kada se njegov konj spotaknuo prilikom bijega prema Pečuhu.²⁰ Mnogi su prvaci poginuli, a dan nakon bitke odrubljene su glave više od tisuću petsto zarobljenika. Neki su zarobljenici pošteđeni radi ispitivanja, a među poginulim su velikašima biskupi Ladislav Szalkany, ostrogonski nadbiskup, Pavao Tomori, kaločki vojskovođa, Franjo de Perenji, varadinski, Filip More, pečujski, Blaž Paxy, đerski, Franjo Chaholy, čanadski i Đuro de Palyna, bosanski biskup. Od baruna Juraj Zapolja, drugi vojskovođa, Ivan Dragffy, dvorski sudac, Petar Korlatkeoy i Andrija Trepka, vratari, Šimun

¹⁹ S. Brodarić, 1990., str. 46 - 50

²⁰ H. Kekez, 2010., str. 46

Horvat, kraljev peharnik, Tomo Zichy, Gabrijel Perenji, Antun Palochy, Matija Zetchiny, grof de Frankapan, Sigismund Banffy, Franjo Hampo, Ivan de Bathyan, Stjepan Slyk Čeh i neki drugi Česi te Moravci. Od plemstva i kraljevih moćniji ljudi izginuli su Franjo Balassa, Nikola Tharczany, Ivan Paxy, Ivan Istwanffy, Emerik Warday, Mihovil Podmaniczky, Grgur Orlovčić, senjski kapetan, Stjepan Aczel, požunski kapetan, Sigismund Pogan, Ivan Tornaly, Ivan i Stjepan Kallay, Nikola Forgač. Osim njih poginulo je još petsto uglednih plemića, tri ili četiri tisuće konjanika te oko trinaest tisuća pješaka. Neprijatelj je također razrušio cijeli logor i zauzeo sve topove.²¹

Nakon bitke

Glavnina bitke opisana je prema kronikama kancelara Brodarića, koji dalje navodi kako se nakon bitke neprijatelj okomio na sva obližnja područja i usput ih popalio i opustošio, ne štedeći pri tome nikoga. Govori o tolikom strahu da su majke svoju živu djecu ukopavale u zemlju kako se ne bi čuo njihov plač. Spalili su čuveni grad Pečuh, gdje su ostavili netaknutima crkvu i tvrđavu. Idući dan stigla je vijest o mohačkom porazu sve do Budima i kraljica je zajedno s papinim poslanikom Aleksejem Turzonom pobjegla u Požun, ne znajući još da je kralj mrtav. Nekoliko dana nakon bitke, nakon što je pustio svoje vojnike da pljačkaju i haraju okolnim područjima, pokupio je Sulejman svoju vojsku i zaputio se prema Budimu.²² Tamo je naišao 10. rujna na grad bez zaštite i stanovnici koji su ostali u gradu predali su mu ključeve grada bez ikakve borbe. Unatoč tome naredio je svojoj vojsci da sve spale i opljačkaju, ostavivši jedino tvrđavu u kojoj je boravio. Iz dvora je car pokupio mnoge vrijedne stvari, naročito one iz doba Matijaša Korvina. Sulejman taj puta nije imao namjeru osvajati Ugarsku (zbog nereda koje je morao smirivati u Maloj Aziji), nego je samo naredio svojim vojnicima da pljačkaju i pale te se ubrzo nakon tjedan dana premjestio iz Budima u Peštu koju je na odlasku također dao opljačkati i spaliti.²³ Počinjena su mnoga zvjerstva, gdje se navodi da je kod Ostrogona pobijeno oko pet tisuća seljaka, a ukupan broj ubijenih i protjeranih ljudi penje se na čak 200 000.²⁴

²¹ S. Brodarić, 1990., str. 51 - 54

²² S. Brodarić, 1990., str. 56

²³ V. Klaić, 1982., str. 426 - 427

²⁴ S. Brodarić, 1990. str. 57

Jedna od stvari koja je odredila tijek bitke jest želja ugarskih velikaša da se u bitku krene bez Ivana Zapolje i Krste Frankapana koji su bili na putu. To je u jednu ruku i razumljivo, budući da niti jedan od njih dvojice nije bio kraljev pristaša, ali opet poznavajući njihovo vojno znanje moralo ih se sačekati zajedno s trupama koje su vodili. Za vrijeme bitke, zajedno sa svojim trupama, stigao je Ivan Zapolja već do Segedina, ali je bilo preglasno da stigne u bitku. Odvojio se s manjim dijelom vojske, požurio kralju, ali nije uspio stići.²⁵ Krsto Frankapan također je žurio sa svojom vojskom, ali zbog financijskih problema stiže u Zagreb tek 1. rujna i tamo skuplja novac od zagrebačkih kanonika i građana. Zajedno s njim stiže i bivši ban Ivan Karlović koji je također hitao kralju u pomoć. Odmah idući dan u Zagreb stižu prvi bjegunci među kojima je bio Juraj Kobasić i oni javljaju o tragičnom porazu na Mohačkom polju, ali još nisu znali za tragičnu sudbinu kralja. Neznajući za sudbinu kralja, Krsto Frankapan izdaje idući dan proglas, u kojem govori stanovništvu kako ništa nije gotovo, kako je ovo bila samo mala neposlušnost prema kralju, gdje su neki pojedinci navalili na Turke bez kraljeva dopuštenja te kako se tek sad skuplja ogromna vojska koja će se suprotstaviti Sulejmanu. Dva dana kasnije šalje pismo i senjskom biskupu Franji Jožefiću od kojega traži da ga opravda pred kraljem zato što nije na vrijeme stigao u bitku.²⁶

²⁵ Isto, str. 56

²⁶ V. Klaić, 1982. str. 427 - 428

Posljedice bitke

Mohačka bitka bila je sama po sebi katastrofom, ali stvari nakon nje ne bi bile ni upola tako dramatične da bitka nije ostavila upražnjeno prijestolje. Kralj iza sebe nije ostavio zakonitog nasljednika i upravo sada nakon bitke dolaze prijelomni trenutci za kraljevstvo.²⁷ Umjesto da stranke nađu zajednički jezik, sada kada je to najpotrebnije za spas domovine, svađa među njima postaje snažnija nego ikad. Narodna stranka, na čelu s Ivanom Zapoljom, čiji pripadnici u velikoj glavnini nisu ni vidjeli Mohačke bitke, u tom porazu vide jedino poraz dvorske stranke i njezinu nesposobnost za obranom zemlje. Kao jedan od razloga nesposobnosti navode okretanje dvorske stranke prema strancima pa se oni pozivaju na zaključke iz 1505. godine po kojima je svaki stranac bio isključen iz borbe za prijestolje. S druge strane, dvorska stranka smatra kako je jedini izlaz od neposredne turske opasnosti još više se povezati s nekim od zapadnih vladara. Nakon mohačke tragedije, hrvatski je narod kao jedinog svoga predstavnika u političkom djelovanju vidio Krstu Frankapana i njemu su prepuštene sve odluke. Skrbnikom i braniteljom kraljevstva proglasio ga je i Sabor slavonskih staleža u Koprivnici, gdje su odredili povjerenstvo koje će poslati kod Ferdinanda na neke dogovore oko zemlje. Ferdinand je smatrao da će se sada kada je mjesto kralja upražnjeno, njemu vrlo lako biti dokopati krune. Cijelo vrijeme dok je nad hrvatskim prostorima nadlijetala turska opasnost, on je bio osoba koja je za zaštitu zemlje uložila puno više od samoga kralja te često na razne načine pomagao plemiće i tako je polako stekao njihovu naklonost. Imao je ugovore iz doba Maksimilijana te krvno pravo zbog ženidbe Ludovikovom sestrom Anom, ali njegov dolazak na prijestolje ipak nije bio lako ostvariv iako se vrlo lako okrunio za češkog kralja. U Ugarskoj je situacija bila puno kompliciranija, gdje su pripadnici narodne stranke u Stolnom Biogradu u studenome izabrali Ivana Zapolju za ugarskog kralja, dok je samo mali dio plemstva u prosincu izabrao Ferdinanda za kralja u Požunu. Ista stvar dogodila se i u Hrvatskoj. Dio velikaša odlučio se za izbor nadvojvode Ferdinanda, ali su mu prvo postavili neke uvjete. Tako je prvo njemu u Beč otišla delegacija koja mu je postavila uvjete, a nakon što je on to prihvatio Sabor se ponovno sastao u Cetinu na Staru godinu 1526. Saboru su nazočili mnogi plemići među kojima su bili Krsto Frankapan, Ivan Karlović i drugi. Sabor je tada stao raspravljati o tome ima li Ferdinand zakonska prava na hrvatsku krunu. Nakon rasprave utvrdili su da on ta prava posjeduje zahvaljujući baštinskom pravu zbog ženidbe za Anu te zbog starih ugovora. Sutradan, na Novu godinu, Sabor je proglasio

²⁷ Goldstein, Ivo, *Hrvatska povijest*, Novi liber, Zagreb, 2003., str 110

Ferdinanda zakonskim hrvatskim kraljem. Kralj se zauzvrat obvezao kako će vojno pomagati zemlju, kako će uzdržavati 1000 konjanika i 200 pješaka i kako će držati u Kranjskoj velike vojne odrede koji će uvijek biti spremni pomoći. Oko izbora novog kralja riječ je vodilo samo plemstvo pa hrvatski narod nije ni slutio kakva se ogromna promjena na prijestolju dogodila koja će Hrvatsku vezati uz Austriju sve do 1918. godine i kraja prvog svjetskog rata.²⁸

Plemstvo u Slavoniji izabralo je ipak drugog vladara. Priklonivši se mišljenju većine ugarskog plemstva te Krsti Frankapanu i zagrebačkom biskupu Šimunu Erdodyju, koji su napustili Ferdinanda i pridružili se Ivanu Zapolji, odlučilo je slavonsko plemstvo za kralja podržati Ivana Zapolju. Frankapanu je Zapolja ponudio mjesto hrvatskoga bana, a Erdodyju mjesto kancelara, oni su to prihvatili i za sobom povukli masu slavonskoga plemstva koje je početkom siječnja 1527. u Dubravi, nedaleko od Čazme izabralo za svog kralja Ivana Zapolju.²⁹

U početku bio je Zapolja u puno boljem položaju od Ferdinanda. Priznala ga je većina plemstva u Ugarskoj i Hrvatskoj, priznao ga je Papa, priznali su ga Francuska, Poljska i Venecija te su mu čak obećavali i pomoć protiv Ferdinanda. Također, Ferdinand je imao financijskih problema i nije mogao ispunjavati obveze koje je obećao hrvatskom plemstvu. No to se sve vrlo brzo okreće kada Ferdinand s njemačkom i češkom vojskom krajem godine provaljuje u Ugarsku, osvaja Budim i Stolni Biograd te potuče samog kralja Ivana u bitci kod Tokaja. U isto vrijeme od ranjavanja umire Krsto Frankapan negdje kod Varaždina, što dodatno otežava Zapoljin položaj. Kao odgovor na sva događanja do kraja godine i Slavonski i Ugarski sabor priznaju Ferdinanda za kralja. Tada se na opće zaprepaštenje Zapolja obraća Turcima za pomoć te mu oni obećaju da će ga zadržati na vlasti. Tada se Ivan učvrstio u Slavoniji i bio je protukralj sve do kraja građanskog rata 1530. godine.³⁰

Ovu direktnu posljedicu Mohačke bitke, odnosno sudbonosno previranje na prijestolju koje će oderediti budućnost hrvatsko – ugarske države najbolje su iskoristili Turci. Redom su krenuli u osvajanje gradova na jugu Hrvatske te su već 1527. zauzeli Obrovac, Udbinu, a sljedeće godine Banjaluku i Jajce koje je toliko godina bilo uspješno branjeno od turskih napada. Time je propala Jajačka banovina, a iste godine su Turci uspjeli zauzeti i čitavu Liku i

²⁸ Šišić, Ferdo, *Povijest Hrvata: pregled povijesti hrvatskoga naroda – drugi dio*, Marjan tisak, Split, 2004, str. 286 - 288

²⁹ Isto, str. 289.

³⁰ I. Goldstein, 2003., str. 111

odvojiti dalmatinske i kontinentalne krajeve zemlje te je ta točka do koje su Turci osvojili Liku postala najdublja točka gdje će doći na prostoru Hrvatske.³¹

³¹ I. Goldstein, 2003, str. 111

Zaključak

Mohačka bitka izravna je posljedica lošeg vođenja Hrvatsko – Ugarskog Kraljevstva od strane samog kralja Ludovika i ljudi koji su ga okruživali. Do same bitke koja se odigrala 29. kolovoza 1526. godine na otvorenom polju nije smijelo doći. Kralj je sa svojim četama bio puno slabiji od sultana Sulejmana i samim time je poraz bio neizbježan. Porazu je još kumovala pohlepa ugarskih plemića koji su željeli slavodobitno izaći iz bitke i tako nisu željeli čekati dolazak Krste Frankapana čije bi vodstvo podiglo izgleda za izbjegavanje tragedije u bitci te dolazak Ivana Zapolje koji je bio na putu sa svojim četama. Tako slaba, ugarska vojska suprostavila se na otvorenom polju znatno snažnijoj turskoj vojsci i doživjela tragičan poraz, gdje je na polju ostala ležati gotovo čitava vojska. Tragičniji od toga je gubitak kralja koji se utopio bježeći iz bitke. Zbog takve nepromišljenosti i odlaska u bitku koja je prije početka bila osuđena na propast zemlja se dovela u bezizlaznu situaciju. Nastupio je građanski rat između Ferdinanda i Zapolje, a to su najbolje iskoristili Turci koji su u godinama nakon bitke zauzeli čitavu Liku i odvojili kontinentalni dio zemlje od primorskoga. Konačna posljedica bitke je dolazak stranog vladara na ugarsko – hrvatsko prijestolje te stavljanje tih zemalja pod austrijsku krunu gdje će ostati gotovo četiri stoljeća.

Popis literature

1. Brodarić, Stjepan, *Mohačka bitka 1526.*, Dukat, Vinkovci, 1990.
2. Goldstein, Ivo, *Hrvatska povijest*, Novi liber, Zagreb, 2003.
3. Kekez, Hrvoje, *Bitke prekretnice hrvatske povijesti*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2010.
4. Klaić, Vjekoslav, *Povijest Hrvata: knjiga četvrta*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb 1982.
5. Mažuran, Ive, *Hrvati i Osmansko Carstvo*, Golden marketing, Zagreb, 1998.
6. Skupina autora, *Povijest Hrvata – Srednji vijek*, Školska knjiga, Zagreb, 2003.
7. Šišić, Ferdo, *Povijest Hrvata: pregled povijesti hrvatskoga naroda – dio prvi*, Marjan tisak, Split, 2004.
8. Šišić, Ferdo, *Povijest Hrvata: pregled povijesti hrvatskoga naroda – dio drugi*, Marjan tisak, Split, 2004.